

Inbjudan till avgränsningssamråd inför ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för att utföra åtgärder i vattenområde i Isbladsviken, inom fastigheten Djurgården 1:1, Stockholms kommun

Remiss från Kungliga Djurgårdens förvaltning

Remisstid den 19 januari 2024

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Kungliga Djurgårdens förvaltning har sänt förslag till avgränsningssamråd inför ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för att utföra åtgärder i vattenområde bland annat till Stockholms stad för yttrande. Projektet undersöker potentialen att använda restmassor från offentliga infrastrukturprojekt, såsom förlängningen av tunnelbanan i Stockholm, för att utveckla ekologiska värden i Stockholms inre arkipelag. Genom detta projekt vill Kungliga Djurgårdens förvaltning anlägga ett rev i Isbladsviken.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholms Hamn AB. På grund av kort remisstid har exploateringskontoret och miljöförvaltningen inkommit med kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till ansökan.

Exploateringskontoret ställer sig positiv till planerade åtgärder samt noterar att massor planeras att tas ifrån Loudden vilket är positivt och minskar transporter.

Miljöförvaltningen ser positivt på projektets syften att gynna områdets biologiska mångfald och rekreativvärden samt att möjliggöra en lokal återanvändning av stenmassor vilket också bidrar till ett minskat utsläpp av koldioxid.

Stockholms Hamn AB anser att den planerade åtgärden i samrådsunderlaget utförs i ett lämpligt område för ändamålet med projektet och uppfattar inte att det har en större påverkan på sjöfarten.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Vid byggande behövs massor och täktmaterial, och samtidigt genererar byggande nya massor och entreprenadberg. Även om behov av nya massor och generering av schaktmassor inte alltid matchar varandra finns stor potential för att återanvända och återvinna mer massor än idag.

MASSA-projektet är ett gott exempel där såväl regionen som flera av stadens verksamheter har involverats. Detta är ett spännande projekt där massor inte bara återanvänds som en resurs utan även används för att stärka biologisk mångfald, förbättra vattenkvalitet och bidra till klimatanpassning.

Staden ställer sig positiv till ansökan. För mer specifika synpunkter gällande samrådsunderlagets innehåll hänvisas till de yttranden som lämnats av stadens berörda facknämnder och bolag.

Stockholm den 10 januari 2024

Karin Wanngård

Bilagor

1. Underlag till avgränsningssamråd, dnr KS, 2023/1339-1.1
2. Akvatisk naturvärdesinventering, dnr KS 2023/1339-1.2
3. Provtagningsprotokoll för sediment och bottenfauna, dnr KS 2023/1339-1.3

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

Kungliga Djurgårdens förvaltning genomför ett avgränsningssamråd enligt 6 kapitlet miljöbalken för att erhålla synpunkter på projektet och förslag till avgränsningar i kommande ansökan om vattenverksamhet enligt 11 kapitlet 9 § miljöbalken och tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. Ansökan om tillstånd för vattenverksamhet avser även omfatta ansökan om dispens från strandskyddet enligt 7 kapitlet miljöbalken.

Projektet Isbladslagunen härrör ur det FORMAS-finansierade forskningsprojektet MASSA som undersöker potentialen att använda restmassor från offentliga infrastrukturprojekt, såsom förlängningen av tunnelbanan i Stockholm, för att utveckla ekologiska värden i Stockholms inre arkipelag. Genom detta projekt vill Kungliga Djurgårdens förvaltning anlägga ett rev i Isbladsviken. Revet planeras att anläggas på södra sidan av mynningen av Djurgårdbrunnskanalen. Området, som rymmer såväl rev som ö-formationer, omfattar en yta på cirka 6,5 hektar. Bedömningen är att framkomligheten för befintlig båttrafik genom kanalen och till båtclubbarna norr om aktuellt område inte kommer att begränsas.

Revet ska utgöra ett vågskydd och hindra erosionen av stränderna och övriga grundområden. Huvudmålet med åtgärden är att rovfisk som gädda och abborre ska nyttja området för lek och uppväxt.

Revet ska möjliggöra en utveckling av området till en vågskyddad lagunliknande vik med begränsad vattenomsättning. En annan målsättning i projektet är att skapa en pedagogisk och tillgänglig besöksmiljö för människor. Inom projektet ingår även förslag på promenadvägar, belysningsstrategi, bryggor, utsiktsplatser, farbara vattenvägar och informationsskyltar.

Området ligger inom Nationalstadsparken, omfattas av riksintresse för friluftsliv och kulturmiljövård samt av strandskydd.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholms Hamn AB. På grund av kort remisstid har exploateringskontoret och miljöförvaltningen inkommit med kontorsyttranden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 15 december 2023 har i huvudsak följande lydelse.

I Stockholms *Miljöprogram 2020-2023*, som beslutades av kommunfullmäktige den 5 maj 2020, utgör *Ett resurssmart Stockholm* ett av de sju prioriterade målen. Ett av dess etappmål: *Ökad recirkulation av stadens resurser* anger att målet bland annat nås genom att en metodik för ökad recirkulation av byggnadsmassor tas fram. I

enlighet med detta har berörda nämnder och bolagsstyrelser i kommunfullmäktiges budget för 2023 fått i uppdrag att ta fram ett styrdokument för masshantering. *Handlingsplan för masshantering i Stockholms stad 2024-2027* har tagits fram som svar på uppdraget och väntas antas under december månad 2023.

I samband med att Stockholm växer genereras stora mängder massor från infrastrukturprojekt och exploatering. Att uppnå en god hantering av dessa massor är en prioriterad fråga för staden. En viktig del för att åstadkomma detta är att samverka med övriga berörda aktörer. MASSA-projektet är ett gott exempel på detta genom att involvera såväl regionen som flera av stadens verksamheter. Massorna kan inte bara återanvändas som en resurs utan åtgärden syftar även till att göra nytta för djurlivet och minska erosionen och på detta sätt knyter projektet även an till andra prioriterade mål inom miljöprogrammet såsom biologisk mångfald, förbättrad vattenkvalitet och klimatanpassning.

Stadsledningskontoret ställer sig mot bakgrund av detta positiv till ansökan. För mer specifika synpunkter gällande samrådsunderlagets innehåll avseende miljöpåverkan, strandsskyddsdispens och sjöfart hänvisas till de yttranden som lämnats av stadens berörda facknämnder och Stockholms Hamn AB.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen anser remissen besvarad i enlighet med vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Exploateringskontoret

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 december 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret ställer sig positiv till planerade åtgärder. Det noteras vidare att massor planeras att tas ifrån Loudden, vilket är positivt och minskar transporter. Detta behöver dock avtalas med staden om det blir aktuellt. I övrigt har exploateringskontoret inga synpunkter.

Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 10 december 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Nämnden ser positivt på projektets syften är att gynna områdets biologiska mångfald samt rekreativvärden, vilket ligger i linje med lokalt åtgärdsprogram för Strömmen/Lilla Värtan. Nämnden ser även positivt på att projektet möjliggör en lokal återanvändning av stenmassor vilket också bidrar till ett minskat utsläpp av koldioxid.

Nedan sammanfattas nämndens synpunkter utifrån bedömd påverkan och vald avgränsning.

Nämnden delar i stort sökandes bedömning av avgränsning men ser behov av förtydliganden enligt nedan.

Strandskydd

Projektet Isbladslagunen är tänkt genomföras i ett område som omfattas av strandskyddet. I det erhållna underlaget anges att strandskyddsområdet omfattar land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. Nämnden vill påpeka att det berörda området omfattas av utvidgat strandskydd där strandskyddsområdet på land är utökat till ca 300 meter vilket behöver redovisas tydligt i kommande ansökan.

Vidare bedömer sökanden att åtgärden under anläggningskedet inte kommer att påverka allemansrättslig tillgång till strandområden. Då strandskyddet avser även vattenområdet anser nämnden att denna bedömning kan behöva revideras då anläggningsarbete kan komma att, om än tillfälligt, påverka tillgång till det strandskyddade vattenområdet. Nämnden efterfrågar även en tydligare redovisning av om anläggning av spänger, belysning, skyltar m.m. planerar anläggas från vattnet med hjälp av pråm.

Naturvärden

Området som berörs av projektet ingår i stadens ESBO-nätverk (ekologiskt särskilt betydelsefulla områden). Nämnden bedömer att påverkan och effekter av åtgärden bör redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen utifrån eventuell påverkan på ESBO-nätverket.

Artskyddsförordningen

Sökanden anger att arter sik, stensimpa och flodnejonöga som omfattas av artskyddsförordningen kan förekomma i miljöer i Isbladsviken. Sökandens samlade bedömning är att ingen art som skyddas av artskyddsförordningen riskerar att påverkas negativt av föreslagen åtgärd. Det är inte tydligt om även andra artgrupper utöver fiskar har ingått i denna bedömning.

Enligt den akvatiska naturvärdesinventeringen som ingick i underlaget till remissen har ingen vattenlevande art som omfattas av rödlistan eller artskyddsförordningen noterats. I samband med naturvärdesinventeringen gjordes en sökning i Artportalen som gav träffar på fågelarterna blåsand, brunand, fiskmås, gråtrut, skrattmås, havstrut och östersjötrut. Enligt utredningen bedömdes ingen population av dessa arter vara specifikt knutna till området. Vidare anges att sjöfåglar som registrerats i området beaktades endast om de angetts ha ett beteende som kan kopplas till det specifika området, exempelvis häckning.

Ett icke-uttömmande sök med häckningskriterier i Artportalen har genomförts i samband med detta remissvar vilket gav resultat på flera andra fågelarter än dem som redovisas i underlaget. Arter som påvisats är exempelvis skäggdopping, vigg, sothöna, småskrak, knipa och storskrake. Nämnden vill påpeka att samtliga vilda fåglar är fridlysta genom artskyddsförordningen även om de inte är rödlistade.

I underlaget tas även andra arter eller artgrupper upp, såsom citronfläckad kärtrrollsända, utter samt fladdermöss och groddjur som också omfattas av artskyddsförordningen. Att dessa omfattas av artskyddsförordningen framgår dock inte av underlaget vilket bör förtydligas.

Området som berörs av projektet är välbesökt av sjöfåglar och är utpekad som en hot-spot för flera fladdermusarter och fem groddjursarter förekommer i Isbladsvikens närområde, vanlig groda, vanlig padda, åkergroda, mindre och större vattensalamander.

Nämnden föreslår att en noggrannare redovisning av de i området förekommande fridlysta arterna görs i kommande ansökan och i tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. Då man inom ramen för projektet även avser projektera för andra anläggningar såsom bryggor, utsiktspunkter och belysning är detta av särskild vikt. Inte minst i relation till fladdermöss då belysning kan komma att påverka dessa negativt.

Vidare anser nämnden att artskyddsförordningen och arter som lyder under denna bör hanteras genom ett helhetsgrepp. Detta för att tydliggöra vilka arter som förekommer i området samt möjliggöra en bedömning av vilken påverkan projektet kan få på dessa. För att minimera påverkan på skyddsvärda arter bör hänsyn i anläggningsskedet tas till häckningssäsong och lekperioder.

Massor och föroreningar

Nämnden ser positivt på att Kungliga Djurgårdens förvaltning kommer att säkerställa att det stenmaterial som används inte riskerar att påverka vattenkvaliteten negativt. De sedimentanalyser som genomförts visar på låga föroreningshalter och sökanden har bedömt risken för spridning av föroreningar i samband med anläggandet som liten.

Påverkan och konsekvenser i drift respektive anläggningsskede

Nämnden önskar ett mer utvecklat resonemang av påverkan i anläggnings- och driftskedet kopplat till de terrestra miljöerna i strandzonen inkl. eventuella skyddsvärda träd. Av underlaget framgår att flera anläggningar i strandzonen, såsom spänger, utsiktspplatser, bryggor och belysning planeras. Dessa anläggningar kan orsaka en påtaglig förändring av strandzonens nuvarande tillstånd. Det är därför viktigt att tydligt redovisa omfattning och utformning av dessa anläggningar, hur iordningsställande av dessa är tänkt att genomföras samt dess bedömda påverkan på växt- och djurlivet.

Övriga synpunkter

Nämnden vill också förtydliga att nuläge och nollalternativ inte avser samma sak. Nuläget är att se som en beskrivning av områdets nuvarande förutsättningar. Nollalternativet däremot beskriver hur området förväntas förändras i framtiden givet att inget projekt genomförs.

Stockholms Hamn AB

Stockholms Hamn AB:s yttrande daterat den 12 december 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget anser att en utveckling inom masshantering av sprängsten är av yttersta vikt för att uppnå ett ekologiskt hållbart byggande inom staden. Potentialen med en cirkulär hantering (återvinning) av en större mängd massor som en form av resurs i andra projekt kopplat till stadsutveckling är stor. Även ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är det en utmärkt lösning om massöverskottet från aktuella väg-, järnvägs-, tunnelbane- och hamnprojekt direkt kan tas omhand i närområdet.

Bolaget är generellt positivt till en ökad användning av vattenvägarna i utvecklingen av masshanteringslogistik som en del i ett urbant och miljösmart transportsätt och har aktivt deltagit i arbetet med Stockholms stads masshanteringsplan. Stadens pågående arbete med att använda offentliga stenmassor på ett cirkulärt och ekonomiskt hållbart sätt i tillskapandet av nya akvatiska landskapstypologier för ökad biologisk mångfald i Stockholms vatten är positivt, där det inte kommer i konflikt med sjöfarten.

Bolaget har under en längre tid följt forskningsprojektet MASSA, ur vilket projektinitiativet gällande Isbladsviken härrör. Bolaget ser MASSA-projektet som ytterligare ett sätt att stärka Stockholm som en stad på vatten och projektet är även intressant att följa med anledning av Bolagets pågående genomförande av stadens kajstrategi. En av planeringsprinciperna i strategin syftar just till att kajerna ska bidra till en hållbar utveckling där klimat- och miljöaspekternas konsekvenser ska tas med vid planering och utveckling för både befintliga och nya hårdgjorda kajer, samt vattenrummet vid kajerna.

Bolaget anser att den planerade åtgärden i samrådsunderlaget utförs i ett lämpligt område för ändamålet med projektet och uppfattar inte att det har en större påverkan på sjöfarten. Detta då framkomligheten för befintlig båttrafik genom kanalen och till båtklubbarna norr om aktuellt område enligt uppgift inte kommer att begränsas. Revet planeras enligt underlaget att anläggas på södra sidan av mynningen av Djurgårdsbrunnskanalen i anslutning till den närliggande farleden. Med anledning av närheten till farleden samt utloppet av Djurgårdsbrunnskanalen vill Bolaget lyfta att kompletterande utprickning för sjöfarten blir aktuell ur säkerhetssynpunkt. Vid projektets färdigställande bör kompletterande sjömätningar ske, samt en översyn av befintliga sjömärken och därvid en uppdatering av sjökorten.

Bolaget yrkar även på möjligheten att vara delaktig i granskningen av detaljprojekteringen för projektet, detta för att säkerställa framkomligheten i vattenområdet. Bolaget önskar även fortsatt att delta med kunskap och erfarenhet i samråd kring detta projekt.